

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaktor

Dr. Zygmunt Gargas.

Redakcja i Administracja

Lwów, ulica Leleweła 1. 5.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Dr. Walenty Staniszewski: O rejestrowaniu firmy kasy oszczędności. — Dr. Aleksander Małaczyński: O połączeniu kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym. — Józef Kusz: Fundusze do obrotu u kas oszczędności. — Udział w zyskach dla uczestników Kasy oszczędności. — Notatki. — Bilanse Galicyjskich kas oszczędności.

O rejestrowaniu firmy Kasy oszczędności.

(Ciąg dalszy.)

Przez lokację wkładów w pożyczkach, zaliczkach i t. d. umożliwia się tylko ich oprocentowanie i pokrywanie kosztów administracji, ewentualny zysk może być użytym tylko na ogólne pożyteczne i humanitarne cele. Jakkolwiek tedy Kasy na równi z bankami publicznymi przyjmują wkładki pieniężne na oprocentowanie i pożyczki na procent udzielają, to jednak ze względu na cel ich czynności nie mający nie wspólnego z celem handlowym, z bankami publicznymi na równi traktować ich nie można i do zgłaszania firmy swej do rejestru handlowego tem mniej są powołane, ile że wedle art. 5 k. h. postanowienia dotyczące kupców odnoszą się do banków publicznych tylko w granicach ich przedsiębiorstwa handlowego, zatem tylko o tyle, o ile one trudnią się czynnościami handlowymi, co jednak przy kasie oszczędności w Lutomerzycach (z uwzględnieniem przytoczonych w art. 271. 272. i 273. k. h. czynności handlowych) nie zachodzi.

Powyższe orzeczenie nie ustaliło jednak na długo normy postępowania w tej sprawie.

Już bowiem w r. 1872. Sąd obwodowy w Iglawie polecił kasie oszczędności w Iglawie wpisanie firmy do rejestru handlowego, a sąd wyższy w Bernie polecenie to zatwierdził.

Do umieszczonego przeciw równobrzmiącym decyzjom dwóch instancji nadzwyczajnego rekursu rewizyjnego c. k. Sąd najwyższy orzeczeniem z dnia 21 sierpnia 1872 r. L. 8651 (Adler B. III. Nr. 338) się nie przychylił i polecenie w mocy utrzymał, albowiem, zdaniem c. k. Sądu najwyższego — niższosądowe orzeczenia odpowiadają w zupełności ustawie.

Wedle motywów tego orzeczenia „Kasa oszczędności również jak bankier pośredniczy między kapitalistą a potrzebującym pieniędzy, przeto nie tylko nie jest jej zabronionem dążyć do zysku z przedsiębiorstwa, ale owszem jest jej to postanowieniami statutu wskazanem, inaczej bowiem utworzenie funduszu rezerwowego byłoby wprost nie-

możliwem Okoliczność, że przytoczone w §. 25 statutu czynności dążą do osiągnięcia zysku decyduje stanowczo o zarobkowym charakterze przedsiębiorstwa. Nie zmienia w tem nic ten moment, że osiągnięty wedle zasad kupieckich zysk z przedsiębiorstwa ma być użytym na oznaczone z góry w statucie dobroczynne cele. Fundusz szpitalny, który w celach lepszej dotacji utrzymuje w ruchu cukrownię jest także kupcem w rozumieniu kodeksu handlowego.

Tylko gdyby kasa przy interesach pieniężnych zupełnie zysku się zrzekła i cenę swych świadczeń wobec pozostających z nią w stosunkach kapitalistów i potrzebujących kredytu sztucznie zredukowała, wówczas dopiero wykluczona by była subsumeya jej czynności pod art. 272 ust. 2 k. h.“

Stały tedy naprzeciw siebie dwa sprzeczne orzeczenia tego samego Najwyższego Trybunału w tej samej zasadniczej sprawie. Oczekiwano niecierpliwie trzeciego orzeczenia, któreby sprzeczność tę usunęło.

Sprowadziła je kasa oszczędności m. Stanisławowa w r. 1873 wnosząc nadzwyczajny rekurs rewizyjny przeciw orzeczeniu Sądu obwodowego w Stanisławowie i Sądu apelacyjnego we Lwowie polecającym kasie oszczędności stanisławowskiej zaprotokolowanie firmy.

Z powodu dyametralnie sprzecznych zapatrywań prawnych wyrażanych w poprzednich dwóch orzeczeniach co do zasadniczej kwestyi podał Sąd Najwyższy rekurs kasy m. Stanisławowa pod gruntowne obrady na posiedzeniu plenarnem i odrzucając takowy uchwalił dnia 31 grudnia 1873 r. do Nr. 12095 zasadniczy judykat wpisany do księgi judykatów pod Nr. 84 który opiewa:

Do zaprotokolowania firmy swej obowiązane są te kasy oszczędności, które na postawie statutów uprawnione są do uprawiania interesów w art. 272 ust. 2 k. h. wymienionych.

Zdawało się, że fakt wpisania powyższego orzeczenia do księgi judykatów, wobec doniosłości tej księgi określonej rozp. ces. z dnia 3 października 1854 i z dnia 7 sierpnia 1872 usunie chwiejność judykatury w tej sprawie i stworzy w praktyce stałą normę postępowania.

Stało się jednak inaczej.

Decyzją w dniu 9 listopada 1887 do L. 12478 zapadła, orzekł c. k. Sąd Najwyższy, że czynności kas oszczędności ze względu na ich cel, na sposób użycia wkładek i zysku, pozbawione są cechy spekulacyjnej, że kas nie można uważać za kupców w rozumieniu prawa handlowego że one zatem nie są obowiązane do protokółowania swej firmy w rejestrze handlowym.

Wreszcie i orzeczenia zapadłe w dniu 6 lutego 1895 Nr. 1378, którem Sąd Najwyższy przychyłając się do rekursu nadzwyczajnego kasy od poleceń sądów niższych nakazujących kasie zgłoszenie firmy do rejestru handlowego, wyraziło zapatrywanie, że kasy oszczędności do zgłoszenia firmy celem wpisania w rejestr handlowy nie są obowiązane. W motywach tego orzeczenia powiedziano, że wedle §. 7. ust. wpraw. do k. h. postanowienia tegoż kodeksu o firmach mają zastosowanie do kupców, którzy od zarobku ze swego przedsiębiorstwa oznaczoną w tym §-ie kwotę opłacać mają.

Kasa oszczędności nie może uważaną być za kupca w rozumieniu §. 4. K. h., bo określony w §. 1. zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo statutów, cel tej kasy odpowiada oznaczonemu w regulatywie z r. 1844 celowi kas w ogólności. Sposoby użycia wkładek podane w §. 24. statutów odpowiadają podanym w §. 19. regulatywu sposobom, są zatem sposobami lokacyi ustawowo unormowanymi. Między tymi sposobami lokacyi znajdują się i takie, które jako czynności bankierskie i wekslarskie k. h. w art. 272 ust. 2. do czynności handlowych zalicza, jednak różni się przecież kasa oszczędności od banku publicznego i bankierów tem, że wspomniane sposoby lokacyi użyte być mogą tylko pod warunkami §.-19 go regulatywu określonymi a zatem w sposób dający zupełne bezpieczeństwo dla wkładek, w szczególności mogą być udzielane zaliczki na papiery tylko na $\frac{1}{2}$ roku i tylko do wysokości $\frac{1}{4}$ części wartości, że dalej zysk uzyskany z interesów ustawowo dozwolonych wpływać musi do funduszu rezerwowego. Okazuje się z tego, że czynności kasy oszczędności nie są obliczone na zysk zarobkowy, że te czynności nie mogą być uważane za czynności handlowe a kasa nie może być traktowaną jako kupiec w rozumieniu §. 4. k. h. zaczętem też po myśli §. 7 ust. wpraw. do k. h. nie mogą się do niej odnosić postanowienia k. h. o firmie i nie może być ona zniewoloną do zgłaszania firmy celem wpisu do rejestru handlowego.

Tak opiewa orzeczenie Sądu Najwyższego z r. 1895. Ani to, ani poprzednie orzeczenie nie zapadło w senacie z 21 członków złożonym i ani jedno ani drugie nie uchyliło judykatu Nr. 84 Późniejszych orzeczeń tego przedmiotu dotyczących nie posiadamy (C. d. n.) *Dr. Walenty Staniszewski*

O połączeniu kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym.

W czerwcu 1904. wprowadził Bank krajowy u siebie nową kombinację kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym. Jak dotychczasowe doświadczenie wykazało, panuje u nas mylne wyobrażenie o kombinacji kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym; oto prawie powszechnem jest unięmanie, iż ubezpieczenie życiowe — a mówiąc popularnie — polica stanowi wzmocnienie podstawy kredytu hipotecznego i nie jako uzupełnienie hipoteki.

Otóż tak nie jest. Polica życiowa może być wzmocnieniem podstaw kredytu osobistego i zapewne dlatego właśnie że bywa ona w tym celu często używana, rozpowszechnioną jest pretensya, by ją w podobny sposób przy kredycie hipotecznym stosowano. Tymczasem przeznaczeniem asekuracji życiowej przy kredycie hipotecznym jest jedynie i wyłącznie to, by kapitał asekuracyjny w chwili jego płatności użyty został na umorzenie długu hipotecznego.

Asekuracja życiowa jest tu więc środkiem uwolnienia hipoteki od długu, a jedynym jej celem pozostawienie spadkobiercom nieruchomości wolnej od długu.

* * *

Kombinacja kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym jako pomysł jest rzeczą dość dawną, lecz jak dotąd w praktyce przeprowadzoną została w bardzo nielicznych instytucjach.

W Austrii ten rodzaj kombinowanego kredytu dotąd nigdzie nie został wprowadzony. Chcąc ocenić o ile nowa ta kombinacja kredytu hipotecznego wprowadzona w życie przez Bank krajowy, odpowiada swemu przeznaczeniu, przejdziemy pokrótce historje tego kombinowanego kredytu przy czem zapoznamy się z motywami inicjatorów i ze sposobami rozwiązania tejże kwestyi.

* * *

Poszukiwanie za środkami by własność ziemską od przeciążenia długami uwolnić, a z drugiej strony rozwój asekuracji doprowadziły do pomysłu, by przy pomocy ubezpieczenia życiowego uwolnić nieruchomości od długów, czyli do t. z. ubezpieczenia hipoteczno-zyciowego (Hypothekar Lebensversicherung). Przytem są jednak możliwe różne kombinacje. Jeżeli chodzi o wyrównanie z chwilą śmierci dłużnika długu nieamortyzującego się wystarczy w tym celu zwykłe ubezpieczenie „kapitału pośmiertnego“ t. j. kapitału płatnego po śmierci osoby asekurowanej; jeżeli chodzi o uwolnienie się od takiego nieamortyzującego się długu po pewnej ilości lat, a względnie w chwili wcześniejszej śmierci, wówczas wystarcza ubezpieczenie t. z. mieszane: „na wypadek śmierci lub dożycie“. Jeżeli natomiast rozchodzi się o pożyczkę amortyzacyjną t. z. taką, przy której kapitał przez upłatę rat się zmniejsza i jeżeli tylko reszta kapitału dłużnego w chwili śmierci dłużnika, ma być zabezpieczoną — wówczas punkta taryfy ubezpieczenia życiowego nie wystarczają i okazuje się potrzeba zbudowania specjalnej taryfy dla malejącego kapitału. Kiedy kwestję kredytu hipoteczno-zyciowego dyskutować poczęto, uważano oczywiście za ideał jej rozwiązania wynalezienie formuły, według której byłoby możliwem ubezpieczenie resztującego kapitału pożyczki amortyzacyjnej gdyż spodziewano się na tej drodze dojść do najtańszej premii, a więc uzyskać jak największą oszczędność dla przeciążonego dłużnika.

Głównymi etapami w tej pogoni za odpowiednią formułą są prace Dr. Ernesta Engla, prof. Dr. Müllera, prof. Maksa Havasa i Dr. Feliksa Hechta.

W pracy swojej „Der Credit und das Capitalsbedürfniss des Grundbesitzes“, którą w r. 1862. wydał Dr. Engel, poruszył on pierwszy miejsce uwolnienia ziemi od długów zapomocą ubezpieczenia kapitału resztującego w chwili śmierci dłużnika System premii, przezeń projektowany, okazał się w praktyce niemożliwym do urzeczywistnienia z powodu zbytnej chwiejności premii.

Szcześniejszym okazał się prof. Dr. Müller, który o 25 lat później w Schmollera „Jahrbuch für

Gesetzgebung Verwaltung und Volkswirtschaft⁴ zaprojektował użycie systemu premii *mających* co 5 lat a przeznaczonych podobnie jak u Dr Engla na zabezpieczenie *resztującego* kapitału pożyczki amortyzacyjnej. W niespełna lat 10 znalazł system projektowy przez Dr Müllera praktyczne zastosowanie w „Lwowskim banku hipotecznym i wekslowym“.

Rozprawa prof. Dr. Maksu Howasa „Die Lebensversicherung im Dienste des Bodencredites“ (Karola Brauna Vierteljahrschrift für Volkswirtschaft. R. 30 T. 2.) nie znalazła oddźwięku w praktyce chociażby z tego powodu, iż jego system premii opiera się na *rocznych* ratach anuitetowych i zgodności stopy procentowej między ubezpieczeniem a pożyczką.

Liczniejsze zainteresowanie tą kwestyą wywołało w ostatnich latach dzieło Dr. F. Hechta, dyrektora reńskiego banku hipot. w Mannheimie p. t. p. t. „Der europäische Bodencredit“. (1900). Projektowany przez niego system premii różni się od poprzednich pomysłów, iż premia służyć mająca na zabezpieczenie *resztującego* kapitału pożyczki amortyzacyjnej jest *stałą* a więc bardziej odpowiadającą ziemianinowi.

Krytyczny rozbiór, jakiemu pomysł Dr Hechta poddany został w Sprawozdaniu rocznem niższego austr. krajowego Zakładu hipotecznego za r. 1899. przez R. Nussbauera, wykazał, iż *pełne* umorzenie hipotecznej pożyczki w chwili śmierci dłużnika (względnie w razie dożycia pewnego wieku) *da się osiągnąć prawie tym samym nakładem kosztów* przez projektowane przez Dr. Hechta zabezpieczenie specjalne resztujących kapitałów pożyczki *anuitetowej* jak i przez zwykłe mieszane zabezpieczenie kapitału pożyczki *nieamortyzacyjnej*. Ze względu na to, iż specjalne zabezpieczenie hipoteczno-życiowe jest bardziej skomplikowane R. Nussbaumer uważa *połączenie zabezpieczenia zwykłego (pojedynczego lub mieszanego) z pożyczkami nieamortyzacyjnymi — za najlepszą ze wszystkich kombinacji*

Zdanie to wypowiada R. Nussbaumer także w artykule „Ueber die Nutzbarmachung der Lebensversicherung für die Entschuldung des Grundbesitzes“. (Referat betreffend die Frage der Hypothekarenschuldung von Jozef Ritter v. Hattingberg I. Band. 1903).

Obok form ubezpieczenia życiowego, o których dotąd mówiliśmy wypada jeszcze nadmienić projekt zabezpieczenia kapitału pośmiertnego w celu wyrównania części kapitału dłużnego — oraz projekty życiowej asekuracji, której celem byłoby *zabezpieczenie anuitetów* pożyczkowych, zapadających po śmierci dłużnika hipotecznego

Te są w ogólnym zarysie najważniejsze pomysły, jakie dotąd w sprawie połączenia kredytu hipotecznego z ubezpieczeniem życiowym *w teorii* podniesiono.

Jak już nadmieniliśmy, *w praktyce* przeszło ubezpieczenie życiowe w połączeniu z kredytem hipotecznym bardzo szczerze zastosowanie.

„Credit Foncier Belgique“ udziela pożyczek hipotecznych połączonych z ubezpieczeniem życiowym, dokonywanem w towarzystwie „Royal Belg.“. Zabezpieczenie *resztującego* kapitału pożyczki *amortyzacyjnej* dokonywa się tam przy użyciu premii stałych.

Pobnie zajmuje się niedawno założony „Hypothekar — Lebensversicherungsbank“ w Berlinie zabezpieczeniem resztującego kapitału pożyczek hipotecznych oraz zabezpieczeniem anuitetów pożyczki hipotecznej zapadających po śmierci ubezpieczonego. „Bawarski bank hipoteczny i wekslowy“

wprowadził już w r. 1896 w praktyczne zastosowanie pomysł Dr. Müllera pod nazwą „Hypothekar Lebensversicherung“. Ta wielka instytucja, istniejąca już blisko lat 70, posiada własny zakład ubezpieczeń życiowych.

Bank bawarski wprowadził *dwie kombinacje* ubezpieczenia hipoteczno-życiowego t. j. przy *pożyczkach nieamortyzujących się i przy pożyczkach amortyzowanych ratami* (anuitetami). Do pierwszych odnosi się taryfa H. 1., do drugich taryfy H. 2. i H. 3*)

H. 1.

od 1.000 marek									
wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia
25	20.44	30	23.81	35	28.42	40	34.84	45	44.20
26	21.03	31	24.82	36	29.53	41	36.42	46	46.62
27	21.65	32	25.48	37	30.72	42	38.13	47	49.30
28	22.33	33	26.40	38	32.00	43	39.58	48	52.29
29	23.05	34	27.38	39	33.37	44	42.00	49	55.62

H. 2.

od 1.000 marek									
wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia
25	16.70	30	19.70	35	23.60	40	28.70	45	35.20
26	17.20	31	20.40	36	24.50	41	29.80	46	36.70
27	17.80	32	21.10	37	25.50	42	31.10	47	38.30
28	18.40	33	21.90	38	26.50	43	32.40	48	40.10
29	19.00	34	22.70	39	27.60	44	33.70	49	41.90

H. 3.

od 1.000 marek									
wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia	wiek	premia
25	14.30	30	16.70	35	20.20	40	25.20	45	31.80
26	14.70	31	17.30	36	21.10	41	26.30	46	33.40
27	15.10	32	18.00	37	22.00	42	27.60	47	35.10
28	15.60	33	18.70	38	23.00	43	28.90	48	36.90
29	16.10	34	19.40	39	24.10	44	30.30	49	38.90

Przy pożyczkach *nieamortyzacyjnych* hipotecznych (H. 1.) płaci dłużnik *tylko procent* (4%) a obok tego *premię roczną stałą* aż do 65 roku życia. Kiedykolwiek tedy dłużnik umrze, pokrywa Bank dłużny kapitał z waluty ubezpieczenia; jeżeli dłużnik żyje dłużej aniżeli 65 lat nie opłaca już po tym

*) Premie obiczone są od tysiąca marek; premia 20-44 od tysiąca równa się 2.044 od sta.

okresie premii, lecz same tylko odsetki — a ma pewność, że po jego śmierci kapitał dłużny zostanie pokryty.

Premia wynosi u 30-letniego dłużnika 2381 od tysiąca czyli 2381 od sta dłużnego kapitału, a gdy procent od sumy pożyczkowej wynosi 4% — płaci tedy 30-letni dłużnik 638% razem tytułem procentu od sumy dłużnej i tytułem asekuracji życiowej.

Jest to niewątpliwie najtańsze wyjście z całej kwestyi polegające jednak na tem, iż dłużnik w ratach nie opłaca tytułem zwrotu kapitału.

Dwie inne taryfy (H. 2 i 3) przyznane są dla pożyczek amortyzujących t. j. dla pożyczek, których rata (annuitet) oprócz procentu obejmuje także częściową spłatę kapitału. Pożyczki te udzielane są również na 4%, lecz stosownie do tego, czy dłużnik opłaca rocznie na amortyzację $\frac{1}{2}\%$ czy też 1%, w pierwszym razie amortyzują się w $55\frac{1}{2}$ latach w drugim w 40 $\frac{1}{2}$ latach.

Taryfy H. 2 i H. 3. posiadają malejącą premię malejącą w tej proporcji, jak z biegiem lat maleje kapitał dłużny wskutek ratalnej spłaty.

Jeżeli każdy 30-letni dłużnik zaciąga pożyczkę w $55\frac{1}{2}$ latach spłacaną, natenczas opłaca w pierwszym roku tytułem procentu 4%, tytułem amortyzacji 050%, wreszcie tytułem premii 197% t. j. razem w pierwszym roku 641%. Premia maleje z biegiem lat i wynosi w 20 roku spłaty pożyczki 169%, w 30 roku 144% itd.

Jeżeli 30 letni dłużnik zaciąga pożyczkę amortyzować się mającą w $45\frac{1}{2}$ ratach wówczas opłaca w pierwszym roku tytułem procentu 4%, tytułem spłaty kapitału 1%, a wreszcie tytułem premii 167 zatem razem w roku pierwszym 667%. Premia maleje tu szybciej — gdyż kapitał dłużny szybciej się umniejsza — i wynosi w 20 roku pożyczki 120%, w 30 roku już tylko 077% itd. (C. d. n.)

Dr. Aleksander Malaczynski.

Fundusze do obrotu u Kas oszczędności.

(Ciąg dalszy.)

Jestto bardzo interesujący dowód na sprzeczność z przepisami co do myśli, na ograniczenie prawa wolnego dysponowania własnością — wreszcie na okoliczność, że rozwój obrotu u kas i zobowiązania, w jakie kasy z tytułu obrotu wchodzi, wymagają bezwarunkowo niezaprzeczonego im nigdzie i nie mogącego być zaprzeczonym prawa dysponowania swoją własnością. Reskrypt powołany wyżej, jest w najlepszym razie rodzajem malej kłapy bezpieczeństwa, który atoli przy większych zobowiązaniach, lub większym runie na kasy musiałby okazać całą swoją niedostateczność prócz może i szkodliwości gdyby nieodparty inus z elementarną siłą w podobnych wypadkach po prostu do porządku dziennego nad nim nie przechodził. Abstrahując bowiem od okoliczności, że inny rodzaj zdobycia funduszy w razie potrzeby może być, czy łatwiejszy, czy korzystniejszy, a więc więcej wskazany — a jedynie korzyść instytucji może decydować o wyborze dróg do zdobycia potrzebnych funduszy — jest ten środek w razie potrzeby fatalnie ciasny — gdyż jak się mają postarać o potrzebne fundusze kasy, które wcale nie uprawiają eskontu weksli, lub mają go minimalnie mały, byłoby niewiadomem, przepis taki aby odpowiedział potrzebom w danym razie, winien opiewać zupełnie inaczej — i przewidywanie potrzeby racjonalne —

nie może wychodzić z punktu ograniczenia nietykalnego prawa dysponowania swą własnością.

Tyle mówią i tak każą myśleć normy o funduszu z wkładek, którym kasy okazując je, w obrocie swym przedewszystkiem posługiwać się mają. Aktywa są inwestowanymi wkładkami, więc oprócz urzędzenia spłaty pożyczek w ratach, oprócz wypowiedzenia i przymusowego ściągania pretensyi etc. wszystko dla normalnego zwrotu wkładek, osobnego sposobu posługiwania się niemi w obrocie w ogóle, a w nadzwyczajnych wypadkach w szczególności noriny słusznie nie dały, gdyż wszelkie ograniczenie musiałoby tu być szkodliwe. Ograniczenie podobne w danych warunkach zająć może, tu atoli ani z tytułu bezpieczeństwa wkładek, ani z tytułu ich płynności, ani z jakiegokolwiek tytułu socjalno-politycznego, czy publicznego potrzeba takiego ograniczenia nie zachodzi, owszem wszystkie te tytuły, domagają się zachowania swobody zupełnej prawa własności i stąd wynikających dalszych praw swobodnego rozporządzania swoją własnością. Aktywa przeto istnieją u kas dla celów obrotu i tego co się z nimi łączy, tak jak passywa wszelkie, a między nimi wkładki. Z obu obrót czerpie fundusze potrzebne i z obu się zasila tak w normalnym toku — jak i w niezwyklej potrzebie.

Z tem przechodzimy do tak zwanych przez normę „innych funduszy kasy, które z obrotu powstają, a które norma postanawia dla bezpieczeństwa wkładek w pierwszej linii. W drugiej linii służą one znowu obrotowi, po wkładkach i po aktywach, a bywało już w konkretnych wypadkach nieraz, że fundusze te z obrotu znikły, kiedy aktywa częściowo, czy w całości jeszcze trwały.

Norma z r. 1844 w § 12 u. 1 mówi: Zwyczajka jaka wypadnie z oprocentowanego użycia wkładek, a po dopisaniu do wkładek przypadających odsetek, oraz po strąceniu kosztów utrzymania ma być jako fundusz rezerwowy osobno zarachowana. Ten fundusz rezerwowy ma służyć na pokrycie możliwych strat we funduszu obrotowym kasy oszczędności.

Norma ta przeto domaga się odkładania wyzelek i tworzenia z nich rezerwy na straty możliwe, a więc tworzenia osobnego funduszu poza funduszem z wkładek pochodzącym, powtóre domaga się ona pokrycia z obrotu procentu dla wkładek i kosztów utrzymania instytucji.

Statut z r. 1872 zajmuje się temi kwestyami w §. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Wedle niego fundusz kasy oszczędności tworzy się a) z wkładek b) ze zysku.

Przechowywanie oraz zarachowywanie funduszu obrotowego kasy oszczędności ma być oddzielone od innych funduszy.

Zyskiem jest kwota, która zostanie po odjęciu procentów należnych wkładkom i kosztów utrzymania zakładu, od procentów uzyskanych z interesów w myśl statutów przeprowadzonych lub z innych dochodów administracyjnych.

Zysk ten tworzy fundusz rezerwowy zakładu.

W klamrach dano tu passus: z zysku tego mają być użyte 50% na dalsze oprocentowanie, wkładek takich, które kwoty zhr. 500, nie przenoszą i które w czasie dopisywania procentu najmniej od roku były złożone. Odsetki te będą skapitalizowane w najbliższym statutowo następującym terminie kapitalizowania. Resztując 50% zysku tworzy fundusz rezerwowy.

Fundusz rezerwowy przeznaczony jest do pokrycia strat funduszu obrotowego kas oszczędności. Dla innych celów jest on nienaruszalny, aż osiągnie wysokość... Skoro ten wypadek zajdzie —

można na wniosek wydziału kasy oszczędności, użyć odpowiedniej części zysku na powszechnie pożyteczne lub dobroczynne cele lokalne (powiatu lub gminy), które mają na oku zawsze bezpośrednio dobro biedniejszej klienteli zakładu i które władza krajowa polityczna zatwierdzi.

Następnie dano dodatek dla kas oszczędności gminnych: W razie istnienia takiego funduszu, może również polityczna władza krajowa, zewolnić gminie na jej prośbę na cofnięcie złożonego specjalnego funduszu gwarancyjnego, jednak ogólna poręka ma nadal trwać zawsze. Wydatki poniesione przez majątek gminy lub powiatu przy zakładaniu i zarządzie kas oszczędności, zwraca fundusz rezerwowy. Gmina lub powiat nie mogą atoli wcześniej żądać zwrotu tych wydatków, aż fundusz rezerwowy osiągnie wysokości... Na wypadek rozwiązania kasy oszczędności przypadnie fundusz rezerwowy, względnie kwota, która pozostanie po zupełnym zaspokojeniu wszystkich wkładek, a wogóle po wywiązaniu się ze wszelkich zobowiązań zakładu, na dobroczynne lub powszechnie pożyteczne lokalne cele (gminy lub powiatu).

W porównaniu do r. 44 mamy tedy na tym punkcie rozwinięcie się znaczne.

Rok 44. mówiąc o zysku brutto, mówi jedynie o dochodzie z oprocentowanego użycia wkładek, kiedy r. 72 mówi o tym dochodzie i innych dochodach z administracji; r. 44 mówi o oddzielnym zachowaniu rezerwy; r. 72 o oddzielnym zachowaniu i przechowaniu rezerwy. Cel rezerwy rok 44-y określa li przeznaczeniem na pokrycie strat we funduszu obrotowym; rok 72 atoli czyni już wyłom od tej zasady, gdyż od pewnej nieokreślonej wysokości rezerwy robi zależną możliwość wspomagania, częścią zysku czystego celów powszechnie pożytecznych lub humanitarnych lokalnych, które odpowiadają przedewszystkiem interesom biedniejszej klienteli zakładu. (C. d. n.)

Józef Kusz.

Udział w zyskach dla uczestników Kasy oszczędności.*)

Wiadomo, że Ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 19 maja 1892 l. 1139 ogłosiło wzorowy statut dla miejskich i powiatowych kas oszczędności jako wskazówkę dla tych zakładów, a w §. 6. powyższego statutu zawiera się następujące postanowienie jako dozwolona alternatywa:

„Zysk administracyjny powstaje z nadwyżki, jaka się okaże z interesów w myśl statutu przeprowadzonych (§. 25.) lub z innych dochodów administracyjnych, po potrąceniu należącego się uczestnikom procentu, jakoteż procentu od procentu i po opędzeniu kosztów zarządu. Z tego zysku należy 50% użyć dodatkowo do dalszego oprocentowania (§. 11.) tych wkładek, które nie przenoszą kwoty 1000 K., a w czasie przypisania przynajmniej od roku w kasie oszczędności były złożone - w ten sposób, aby część ta w najbliższym terminie oznaczonym w §. 13. (t. j. z końcem czerwca lub grudnia) do tych wkładek była dopisaną.

Pozostałe 50% zysku administracyjnego tworzą fundusz rezerwowy“.

Zasada powyższa dopuszczania uczestników kasy oszczędności do udziału w zyskach rocznych

*) Uwagi nasze, w sprawie, artykułem niniejszym poruszonej, zamieścimy w następującym numerze.

niema, o ile mi wiadomo zastosowania w kasach oszczędności naszego kraju, lecz zawiera się w statutach i regulaminach kas oszczędności innych krajów monarchii austriackiej. Zdaje mi się, że zasada ta jest słuszną i prawnie uzasadnioną, a jeżeli ją ograniczymy do wkładek mniejszych, które co najmniej przez cały rok administracyjny w kasie były złożone, to postanowienie podobne może być zachętą do oszczędności i do powierzania tychże kasie.

Większe kasy oszczędności t. j. te, które już mają dostateczną rezerwę, powinnyby wstąpić na tę drogę.

Wszakże zyski, a względnie nadwyżki funduszu rezerwowego użyte być mają na pożyteczne i dobroczynne cele, któreby zawsze przedewszystkiem odpowiadały interesom mniej zamożnych uczestników zakładu.

Wprowadzenie tej zasady dałoby się połączyć ze zniesieniem stopy procentowej od wkładek, bo natenczas wkładki mniejsze n. p. do 1000 K. które przez cały rok w kasie leżały, otrzymałyby z doliczeniem dodatku mniej więcej te same odsetki, jak obecnie, lub może cokolwiek więcej, a zniesienie stopy procentowej tylko dla wkładek większych miałyoby skutek; a byłoby to wskazane przedewszystkiem dla tych kas oszczędności, w których dotąd obowiązuje jednako stopa procentowa od wkładek bez różnicy na wysokość tychże. A.

Notatki.

Kasa oszczędności miasta Dobromila zniżyła z dniem 4 stycznia 1905 procent od wkładek z 5% na 4 1/2% od weksli z 7% na 6 1/2% od pożyczek na zastaw papierów wartościowych 7% na 6%. Stopa procentowa od pożyczek hipotecznych pozostaje niezmienną t. j. 6 1/2%. Kasa udziela także pożyczek rolnikom na zwykłe skrypta dłużne legalizowane sądownie za poręczeniem dwóch właścicieli realności do wysokości 600 Kor na 6 1/2% do spłaty w ratach kwartalnych,

Dr. Alfons Rodryg Als, adwokat krajowy, zastępca Marszałka Rady powiatowej w Rzeszowie i Prezes Wydziału kasy miasta Rzeszowa zmarł po dłuższej słabości w 66 roku życia. — W ś. p. Alsie zeszła do grobu osobistość nadzwyczaj prawa, szlachetna i dobrze zasłużona na polu pracy obywatelskiej. Społeczeństwo polskie traci w nim jedną z najdzielniejszych jednostek, powiat rzeszowski, którego był długoletnim zastępcą marszałka, pracownika cichego, zdolnego i pełnego energii, rzeszowska zaś kasa oszczędności swego prezesa, który nie mało przyczynił się do rozwoju tej instytucji. — Cześć jego pamięci!

Wydział powiatowej kasy oszczędności w Bochni na posiedzeniu z dnia 31 stycznia 1905 pod przewodnictwem marszałka Rady powiatowej Antoniego Hanusza, zamianował syndykiem kasy po ś. p. Drze Serafińskim, Dra Ferdynanda Maissa, burmistrza miasta Bochni i posła na Sejm krajowy; a długoletniego naczelnika kancelaryi tejże kasy p. Adolara Ossolińskiego, Dyrektorem urzędującym.

Pan Józef Kusz, o którego nominacji na dyrektora kasy oszczędności w Przemyśle donieśliśmy w ostatnim numerze, zrezygnował z tej posady i pozostaje nadal w Tarnowskiej kasie oszczędności, dyrektorem zaś przemyskiej kasy oszczędności wybrany został p. Dr. Stanisław Maryan Angermann, długoletni syndyk tej instytucji.

XIV Rocznik asekuracyjno ekonomiczny na rok 1905. *Wydawca Bolesław Lewicki* Lwów. Główny Skład. w księgarni Polskiej B. Połonieckiego 190, str. 246 int.

Jest to nowy rocznik znanego powszechnie bardzo pożytecznego wydawnictwa. Prócz kalendarium, zawiera rocznik terminarz odnowienia ubezpieczenia, terminarz podań do ubezpieczenia, zamknięcie roczkowe całego szeregu krajowych instytucji finansowych, kronikę asekuracyjno-ekonomiczną tudzież następujące artykuły: Gustaw Romer jako dyrektor referent Tow. wzaj. ubez. w Krakowie, Leon Paszkowski. Lot człowieka o własnej jego sile: Pożarnictwo i jego historyczny rozwój, organizacja uposażenia straży ogniowych w naszym kraju.

Dr. Zygmunt Gargas. *Odsetki od podatków nieprawie pobranych* Odbitka z Przeglądu prawa i administracji Lwów 1905 Skład główny w księgarni Narodowej str. 24

Pod tym tytułem wyszła broszura, poświęcona kwestyi, omówionej w Nr. 1. *Oszczędności z h. r.* Cena 50 h. Do nabycia w administracji *Oszczędności* i we wszystkich księgarniach.

Broszurę tę rozesłał Związek kas oszczędności wszystkim kasom w całym kraju.

Bernard Schütz, radca cesarski wieloletni członek zarządu i Prezes Dyrekcji kasy oszczędności miasta Tarnopola, członek rady miejskiej i magistratu, członek Rady powiatowej tarnopolskiej, członek Izby handlowej, przełożony Zboru izraelickiego etc etc. zmarł dnia 4 lutego w Tarnopolu.

Poszukuje się lokacyi

**K 50.000 i
K 20.000**

na 4 ¹/₂ % książeczki powiatowych kas oszczędności.

Blizszych wyjaśnień udzieli biuro Związku galicyjskich kas oszczędności.

Staraniem Związku galicyjskich kas oszczędności we Lwowie wydany został:

„Zbiór norm i przepisów prawnych odnoszących się do kas oszczędności. — Lwów 1904.”

Cena za egzemplarz wynosi K. 2—, z przesyłką pocztową poleconą K. 2:35.

Wysyłkę zamówionych egzemplarzy uskutecznia Biuro Związku gal. kas oszczędności.

Poszukiwaną kwota

50.000 K.

jako lokacya na 4% -we książeczki miejskiej kasy oszczędności.

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc styczeń 1905.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 31. grudnia 1904		W ciągu miesiąca stycznia						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31. stycznia 1905.		
		K.	h.	Wynosiły wkładki			wyplacono			K.	h.	K.	h.	
				stron	K.	h.	stron	K.	h.					
Bochnia m.	4 1/2	2,724.982	22	198	81.561	46	243	60.073	93	+	21.487	48	2,746.469	70
Bochnia p.	4,4 1/2	2,124.902	37	157	88.276	14	197	110.426	85	-	22.150	71	2,102.751	86
Bohorodeczany p.	4 1/3	301.053	93	90	16.882	03	83	9.277	50	+	7.614	53	308.668	46
Brzeżany p.	4 1/2	1,069.584	26	91	90.092	71	135	93.845	34	-	3.752	63	1,065.831	63
Buczacz p.		1,015.091	01	96	66.674	27	95	89.823	06	-	23.148	79	991.942	22
Dobromil m.	5	491.831	76	44	12.290	83	70	7.269	08	+	5.021	75	496.853	51
Dolina p.	4 1/2	1,223.835	36	186	95.235	18	234	108.842	87	-	13.607	69	1,210.227	67
Drohobycz m.	4	1,667.535	29	120	60.690	74	118	56.085	50	+	4.605	24	1,672.140	53
Gorlice *) p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka *) p.	4 1/3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław m.	4 1/2	1,954.932	46	264	68.923	87	235	86.082	54	-	17.158	67	1,937.838	79
Kałuż p.	4 1/2	825.857	18	141	71.421	81	132	38.361	45	+	36.061	36	861.912	54
Kołomyja m.	4	4,247.734	87	440	283.387	67	660	180.935	58	+	102.452	09	4,350.186	93
Kraków m.	4	3,572.206	72	3603	1,198.770	29	4663	969.845	51	+	228.924	78	3,801.131	50
Kraków *) p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lwów gal.	3-6	77,034.608	04	5,522	4,180.832	20	14,759	4,070.416	90	-	110.415	30	77,145.023	34
Mielec *) p.		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mysłenice *) p.	4 1/2, 4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nowy Sącz *) m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nowy Targ p.	4 1/2	1,043.272	98	?	32.469	20	?	24.783	89	+	7.685	31	1,050.958	29
Podgórze *) m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysł m.	4	7,692.440	91	332	320.916	47	2,079	405.911	74	-	84.995	27	7,607.445	64
Rzeszów *) m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sanbor m.	4 1/2	5,076.998	48	429	273.405	36	523	211.596	13	+	61.809	18	5,138.807	66
Sanok m.	4 1/3	245.192	40	120	30.979	60	24	14.082	89	+	16.296	71	261.489	11
Sniatyn m.	5	174.165	71	25	5.432	04	61	9.349	01	-	3.916	97	170.248	74
Sniatyn *) p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sokal m.	4 1/2	855.885	84	100	27.546	13	169	40.461	58	-	12.915	45	842.670	89
Stryj m.	4	2,001.795	53	196	98.320	31	334	100.545	23	-	2.224	92	1,999.570	61
Tarnobrzeg p.	5, 4 1/2	834.648	74	123	17.901	94	54	21.540	20	-	3.638	26	831.010	48
Tarnopol m.	3 3/4	6,674.293	74	1034	385.566	41	1306	475.070	48	-	89.504	07	6,584.789	67
Trembowla p.	4 1/2	733.582	61	125	47.161	38	132	23.980	60	+	23.180	78	756.763	39
Wadowice p.	4	4,260.517	97	359	169.927	92	385	142.811	84	+	27.116	03	4,287.634	05
Wieliczka p.	4 1/2, 5	2,933.046	48	199	53.460	78	172	57.138	45	-	3.677	67	2,929.368	81
Zaleszczyki *) p.	4 1/2, 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania
poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.

Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczętki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe** i **waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek prowizyi inkasowej.

Nakładem księgarni

Gubrynowicza i Schmidta we Lwowie

wyszła praca p. 1.

Reforma ksiąg gruntowych

napisał

Dr. Zygmunt Gargas

Lwów 1904, str. 36. — Cena 1 K 20 h.

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

Bilety wizytowe litografowane

Zaproszenia ślubne i balowe.

ETYKIETY na flaszki, pudełka, puszki itp. jednokolorowe lub barwne.

PAPIERY WARTOŚCIOWE, KSIĄŻECZKI KASY OSZCZĘDNOŚCI I UDZIAŁOWE.

KARTY ADRESOWE, NAGŁÓWKI NA LISTY I FAKTURY KUPIECKIE artystycznie wykonane. DYPLOMY, OBRAZY, PLANY, MAPY, NUTY. OGŁOSZENIA PLAKATY, TUTKI CYGARETOWE, CENNIKI, AUTOGRAFIE i wszelkie roboty w zakres litograficzno artystyczny wchodzące wykonuje wzorowo i na czas oznaczony.

Od roku 1773 istniejąca

DRUKARNIA

wykonuje wszelkie roboty drukarskie od najdrobniejszych, jako to: koperty, listy kupieckie, memoranda, ogłoszenia, druki gospodarskie itp. do najwykwintniejszych tabel, ilustracje, dzieła i broszury. **DRUKI I TABELY DLA KAS OSZCZĘDNOŚCI I BANKÓW.**

Z poważaniem

Piller i Spółka

Lwów, ulica Łyczakowska liczbą 3.

BILANSE

Galicyjskich kas oszczędności

za rok 1903.

24. Nowy Targ. Powiatowa kasa oszczędności.

Stan bierny:	Stan czynny:
Wkłádki K. 994.545.56	Gotówka K. 14.836.11
Subwencya zwrotna " 4.482.84	Pożyczki hipoteczne " 645.231.28
Odsetki pobrane na r. 1904 " 6.214.30	Zastawy " 2.730.—
Kaucye i depozyta " 3.315.35	Weksle " 345.407.12
Bank krajowy " 2.099.20	Lokacya funduszu rezerw. " 11.063.04
Fundusz rezerwowy " 11.150.22	Kaucye " 2.000.—
Rezerwa na straty kursowy " 233.59	Odsetki zaległe " 9.177.76
Rezerwa strat " 1.000.—	Koszta prawne " 570.96
Zysk " 10.994.12	Inwentarz " 1.195.—
	Różne " 1.823.91
<u>K. 1,034.035.18</u>	<u>K 1,034.035.18</u>

25. Podgórze. Miejska kasa oszczędności.

Stan bierny:	Stan czynny:
Wkłádki K. 2,125.831.11	Gotówka K. 30.939.84
Rachunki bieżące " 1.033.58	Pożyczki hipoteczne " 1,006.803.43
Kaucye i depozyta " 13.335.75	Weksle " 947.268.81
Odsetki pobrane na r. 1904 " 10.211.31	Zastawy " 1.086.—
Zysk za r. 1903 " 11.909.31	Lokacye " 148.960.—
	Kaucye " 8.700.—
	Odsetki zaległe " 7.352.59
	Inne pozycye stanu czynnego " 11.210.39
<u>K. 2,162.321.06</u>	<u>K. 2,162.321.06</u>

26. Przemyśl. Miejska kasa oszczędności.

Stan bierny:	Stan czynny:
Wkłádki K. 7,205.571.80	Gotówka K. 84.262.08
Odsetki pobrane na r. 1904 " 22.330.03	Pożyczki hipoteczne " 4,567.308.42
Kaucye i depozyta " 12.330.23	Weksle " 846.345.90
Rachunki bieżące " 14.594.64	Pożyczki komunalne " 1.642.96
Fundusz na pokrycie strat kursowych " 88.745.89	Zastawy " 28.996.—
Pozostałość zysku z r. 1902 " 39.479.94	Oddział zastawniczy " 62.511.09
Zysk za rok 1903 " 42.453.44	Efekta własne " 1,644.436.60
Należytości stemplowe " 06	Odsetki zaległe " 113.603.18
	Własna realność " 50.000.—
	Kaucye i depozyta " 12.330.23
	Inwentarz " 5.729.35
	Inne pozycye stanu czynnego " 8.340.22
<u>K. 7,425.506.03</u>	<u>K. 7.425.506.03</u>